

242888

ผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากต่อความสามารถ
ในการทำหน้าที่ของร่างกายในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง
โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

เบญจวรรณ ถิ่นเครือจีน

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2554

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

242888

ผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากต่อความสามารถ
ในการทำหน้าที่ของร่างกายในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง
โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

เบญจวรรณ ถิ่นเครือจีน

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

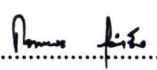
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2554

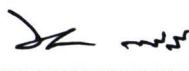
ผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากต่อความสามารถ
ในการทำหน้าที่ของร่างกายในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง
โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

เบญจวรรณ ถิ่นเครือจีน

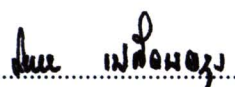
การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

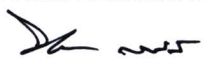
..........ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กนกพร สุคำวัง

..........กรรมการ
อาจารย์ ดร. ทศพร คำพลศิริ

..........กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ภารดี นานาสิต

..........กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริพร เปลียนผดุง

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

..........อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
อาจารย์ ดร. ทศพร คำพลศิริ

..........อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์ ดร. ภารดี นานาสิต

30 สิงหาคม 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร. ทศพร คำผลศิริ และรองศาสตราจารย์ ดร. ภารดี นานาศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ที่กรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษา ให้ข้อคิดเห็น และช่วยตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการค้นคว้าแบบอิสระ ตลอดจนให้กำลังใจและเอาใจใส่แก่ผู้ศึกษาตลอดมา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าแบบอิสระ และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ รวมทั้งคณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระทุกท่านที่ให้คำแนะนำเพื่อให้การค้นคว้าแบบอิสระนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังทุกท่านที่กรุณาเอื้อเฟื้อสละเวลาและให้ความร่วมมือ ยินดีเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างทำให้การค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ อันเป็นพื้นฐานในการทำการค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ ขอบพระคุณครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง สำหรับแรงบันดาลใจ โอกาส และการช่วยเหลือในทุกด้าน รวมถึงเพื่อนๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจให้ผู้ศึกษามีพลังในการทำ การค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้ คุณความดีและประโยชน์อันเกิดจากการค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอบอบแด่บุพการี คณาจารย์ ผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังทุกท่าน รวมทั้งผู้ที่กล่าวถึงทุกท่าน ที่ทำให้การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เบญจวรรณ ถิ่นเครือจีน

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก
ต่อความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายในผู้สูงอายุโรค
ปอดอุดกั้นเรื้อรัง โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

ผู้เขียน นางสาวเบญจวรรณ ถิ่นเครือจีน

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้สูงอายุ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ ดร. ทศพร คำผลศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร. ภารดี นานาศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

242888

อาการหายใจลำบากเป็นอาการสำคัญที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังมีความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายลดลง การส่งเสริมการจัดการกับอาการหายใจลำบากเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังมีความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายเพิ่มขึ้น การศึกษาถึงทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากต่อความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2553 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 จำนวน 30 ราย สุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 15 ราย โดยให้ทั้ง 2 กลุ่ม มีความคล้ายคลึงกันในด้านเพศ อายุ และระดับความรุนแรงของโรค กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการศึกษาได้แก่ โปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากสำหรับผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ที่ผู้ศึกษาประยุกต์จากโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากซึ่งพัฒนาโดย สีนินาฏ ป้อมเย็น (2547) คู่มือการจัดการอาการหายใจลำบากสำหรับผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และแบบบันทึกวิธีการจัดการและผลของวิธีการจัดการอาการหายใจลำบาก เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดอาการหายใจลำบาก และแบบบันทึกระยะทางที่

สามารถเดินบนทางราบในเวลา 6 นาที วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มไม่อิสระต่อกัน และสถิติทดสอบแมนวิทนีย์ยู

ผลการศึกษา พบว่า

1. หลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก ผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังมีความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายมากกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

2. ผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากมีความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมการจัดการกับอาการหายใจลำบากสามารถเพิ่มความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังได้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า ควรนำการส่งเสริมการจัดการกับอาการหายใจลำบากไปประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการพยาบาลผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังต่อไป

Independent Study Title	Effect of a Dyspnea Management Promotion Program on Functional Capacity Among Older Persons with Chronic Obstructive Pulmonary Disease, Buddhachinaraj Hospital, Phitsanulok Province		
Author	Miss Benjawan Tinkruajeen		
Degree	Master of Nursing Science (Gerontological Nursing)		
Independent Study Advisory Committee			
	Lecturer Dr. Totsaporn	Khampolsiri	Advisor
	Associate Professor Dr. Paradee	Nanasilp	Co-advisor

ABSTRACT

242888

Dyspnea is a predominant symptom among older persons with chronic obstructive pulmonary disease (COPD) resulting in decreased functional capacity. Promoting dyspnea management may be one of the important strategies to increase functional capacity in older persons. The purpose of this quasi-experimental study was to examine the effects of a Dyspnea Management Promotion Program on functional capacity among older persons with COPD. Subjects included older persons with COPD who attended the outpatient department, Buddhachinaraj hospital, Phitsanulok province during September 2010 to February 2011. Thirty older persons with COPD were purposively selected and equally assigned to the experiment and control group, 15 in each group. The subjects in these groups were similar in gender, age, and terms of illness severity. The experimental group attended a Dyspnea Management Promotion Program, while those in the control group received routine care. The instruments used in this study were a Dyspnea Management Promotion Program among older persons with COPD modified from Dyspnea Management Promotion Program developed by Pomyem (2004), a Dyspnea Management manual for older persons with COPD and the dyspnea management

recording form. The data collection tools consisted of the demographic data recording form, a dyspnea score recording form and a 6 Minute Walk Test (6-MWT) recording form. Data were analyzed using the descriptive statistics, independent t-test and Mann-Whitney U test.

The results of this study revealed that:

1. After attending the Dyspnea Management Promotion Program, the functional capacity of the experimental group was significantly higher than before attending the Dyspnea Management Promotion Program ($p < .001$).

2. The functional capacity of the experimental group after attending the Dyspnea Management Promotion Program was significantly higher than that of the control group ($p < .01$).

The findings of this study show that promoting dyspnea management increases functional capacity among older persons with COPD. The researcher also recommends that promoting dyspnea management should be applied to nursing practice in caring for older persons with COPD.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	7
สมมติฐานการศึกษา	7
ขอบเขตการศึกษา	7
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	10
อาการหายใจลำบากในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	17
ความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกายในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	21
การจัดการกับอาการหายใจลำบากในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	25
แนวคิดการจัดการกับอาการ	25
การส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	28
โปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	30
กรอบแนวคิดในการศึกษา	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	41
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	41
ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	45
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
การอภิปรายผล	55
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	62
สรุปผลการศึกษา	62
ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้	64
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	64
เอกสารอ้างอิง	65
ภาคผนวก	72
ภาคผนวก ก เอกสารการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง	73
ภาคผนวก ข เอกสารรับรองเชิงจริยธรรม	79
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	81
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการศึกษา	87
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม	91
ภาคผนวก ฉ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	93
ประวัติผู้เขียน	94

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ และสิทธิในการรักษาพยาบาล	48
2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประวัติการสูบบุหรี่ ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยโรค การเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล (1 ปีที่ผ่านมา) กลุ่มยาที่ได้รับ และระดับความรุนแรงของโรค	51
3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกาย ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรม (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มที่ไม่ได้ เข้าร่วมโปรแกรม (กลุ่มควบคุม)	52
4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกาย ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการ หายใจลำบากของกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรม (กลุ่มทดลอง)	53
5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกาย หลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรม (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มที่ไม่ได้ เข้าร่วมโปรแกรม (กลุ่มควบคุม)	54
จ1 ระยะทางที่เดินบนพื้นราบในเวลา 6 นาที (เมตร) ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	91
จ2 วิธีการจัดการและผลของวิธีจัดการกับอาการหายใจลำบากของผู้สูงอายุ โรคปอดอุดกั้นเรื้อรังในกลุ่มทดลอง	92

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แสดงรูปแบบการจัดการกับอาการของลาร์สัน และคณะ	26